

Regeringens proposition

1979/80:16

om riktlinjer för den statliga exportfrämjande organisationen;

belutad den 30 augusti 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

HADAR CARS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring av riktlinjerna för den statliga exportfrämjande organisationen.

Statlig exportfrämjande verksamhet har bedrivits under en lång tid. Svenska beskickningar och konsulat har som en huvuduppgift att främja den svenska exporten. Utrikesrepresentationens exportfrämjande verksamhet leds av utrikesdepartementet. Sveriges exportråd (SE) bildades år 1972 av staten och näringslivet genom Sveriges allmänna exportförening (SAE) för att planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja svensk export. SE leder verksamheten vid handelssekreterarkontoren. Inom regeringskansliet handlägger handelsdepartementet frågor som rör handelssekreterarna och SE.

Förslagen i denna proposition får ses mot denna bakgrund och mot strävandena att göra den statliga exportfrämjande fältorganisationen mer marknadsanpassad och enhetlig.

Förslagen innebär att nuvarande organisation bibehålls i mer betydande länder med marknadsekonomi, dvs. handelssekreterarkontor jämsides med beskickning/konsulat. I länder där efterfrågan på statliga exportfrämjande tjänster är mer begränsad behålls också nuvarande organisation, dvs. beskickning/konsulat. I för Sverige kommersiellt mer betydande statshandels- och utvecklingsländer föreslås att handelsavdelning i normalfallet inrättas inom beskickning. Såväl handelssekreterarkontor som handelsavdelningar föreslås i framtiden få beteckningen handelskontor.

SE:s nuvarande direktivrätt gentemot handelssekreterarna avses bestå. Det föreslås att SE därutöver ges viss funktionell direktivrätt gentemot beskickningar och konsulat. Detta innebär att SE inom ramen för givna allmänna instruktioner skall lämna anvisningar för exportfrämjande verk-

samhet på i stort samma sätt som nu sker för handelssekreterarna. Den administrativa ledningen av utrikesrepresentationens exportfrämjande verksamhet ligger kvar hos utrikesdepartementet. SE:s utökade roll kräver att avtalet mellan dess huvudmän staten och SAE revideras. Regeringen föreslås få bemyndigande att sluta sådant avtal.

Förslagen avses gälla från den 1 januari 1980.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.;

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges exportråd

1. genom anvisningar för den allmänna inriktningen planera och leda handelssekreterarnas verksamhet,	1. genom anvisningar för den allmänna inriktningen planera och leda handelssekreterarnas verksamhet <i>samt exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen.</i>

2. besluta rörande handelssekreterares anställnings- och arbetsvillkor, i den mån dessa ej bestämmes genom avtal eller beslutanderätten enligt särskilda bestämmelser tillkommer myndighet, dock ej i fråga om tillsättning av eller skiljande från tjänst, läkarundersökning, disciplinär bestraffning, förflyttningsskyldighet eller avstängning från tjänstgöring,

3. besluta rörande statliga stipendier till praktikanter hos utrikesrepresentationen, handelssekreterare eller svenska handelskamrar i utlandet,

4. besluta rörande statliga bidrag till språkutbildning med inriktning på affärsspråk och till vidareutbildning i internationell marknadsföring.

Vid utövande av befogenhet som enligt första stycket tillkommer rådet skall rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

3 §²

Vad någon i samband med Sveriges exportråds befattning med handelssekreterares verksamhet i anställning hos rådet eller på grund av uppdrag hos detta har erfarit om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får han ej obehörigen yppa eller utnyttja.

Vad någon i samband med Sveriges exportråds befattning med handelssekreterares verksamhet *eller med exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen* i anställning hos rådet eller på grund av uppdrag hos detta har erfarit om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får han ej obehörigen yppa eller utnyttja.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

¹ Senaste lydelse 1978:370.

² Senaste lydelse 1975:751.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-08-30

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam.

Föredragande: statsrådet Cars

Proposition om riktlinjer för den statliga exportfrämjande organisationen

1 Inledning

Statlig exportfrämjande verksamhet har bedrivits i en eller annan form under en lång tid. Svenska beskickningar och konsulat har praktiskt taget så länge dessa funnits bistått svensk kommersiell verksamhet utomlands. Enligt gällande instruktioner för utrikesrepresentationen är det en av dess huvuduppgifter att bidra till att utveckla och intensifiera Sveriges kommersiella förbindelser med utlandet i synnerhet vad avser försäljningen av svenska varor och tjänster.

Utrikesrepresentationens resurser för exportfrämjande verksamhet har byggets ut förhållandevis kraftigt under senare år.

Åtskilliga av de utsända tjänstemännen ägnar sig åt att främja svensk export. Därtill kommer ett växande antal lokalanställda. Vid ambassaden i Moskva finns en handelsavdelning och en liknande sådan har nyligen inrättats vid ambassaden i Peking. I Caracas finns också en handelsavdelning vid ambassaden, vilken förestås av en handelssekreterare och i praktiken fungerar som ett handelssekreterarkontor. Vid ambassaden i Washington finns en särskild projektbevakningscentral för att bistå svenska exportörer av tjänster och produkter till projekt som finansieras med medel från Världsbanken och andra liknande internationella organ. Vid ett flertal andra beskickningar finns särskilda handläggare för kommersiella frågor.

Efter andra världskriget har de svenska exportaffärerna krävt en alltmer avancerad marknadsföringsteknik. Som en följd av detta har ökade krav kommit att ställas på såväl organisationen av som metodiken för de statliga exportfrämjande åtgärderna. För att tillgodose dessa krav har handelssekreterarna tillkommit som ett komplement till utrikesförvaltningen. Handels-

sekreterarnas uppgift är att främja den svenska exporten genom specialiserad kommersiell service, särskilt i fråga om marknadsföring. Denna organisation var från början främst avsedd för transoceana marknader men har senare etablerats även på marknader i Väst- och Östeuropa. Under senare år har organisationen byggts ut kraftigt. För närvarande finns 28 handelssekreterarkontor.

I Sverige bildade ett antal privata företag Sveriges allmänna exportförening (SAE) i slutet av 1800-talet. Föreningen skulle bistå sina medlemmar i olika exportfrågor. Handelskammare inrättades på privat initiativ både i Sverige och utomlands för att bistå svenska och inhemska företag. På den statliga sidan bildades Småindustrins exportråd och Småindustrins exportbyrå, vilka senare slogs samman till Exportrådet för den mindre industrin.

I syfte att se över den statliga exportfrämjande verksamheten tillkallades den s. k. exportfrämjandeutredningen, som avgav sitt slutbetänkande år 1972 (Ds H 1972:2) Exportfrämjande verksamhet. Utredningens förslag ledde fram till att riksdagen på regeringens förslag beslutade att ett centralt organ, Sveriges exportråd (SE), skulle inrättas med uppgift att planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja svensk export (prop. 1972:31, NU 1972:37 samt prop. 1973:1 bil 12, NU 1973:16). SE inrättades år 1972 genom avtal mellan staten och näringslivet genom SAE. Till SE överfördes den exportfrämjande verksamheten vid SAE och Exportrådet för den mindre industrin.

Bland SE:s uppgifter ingår att leda och planera handelssekreterarnas kommersiella verksamhet. År 1975 har jämväl den administrativa ledningen av handelssekreterarorganisationen överförs till SE. Ledningsansvaret för utrikesförvaltningens exportfrämjande verksamhet åvilar utrikesdepartementet, varvid dock ett samarbete angående verksamhetens innehåll har etablerats med SE.

Den organisation för exportfrämjande som etablerades år 1972 har nu varit verksam ett antal år. Under dessa har organisationen ute i världen byggts ut såväl inom ambassader som i form av handelssekreterarkontor. Vidare har staten initierat ett antal aktiviteter som nära berör exportfrämjandet samt också tillskapat nya organ på regional nivå i Sverige. Det har därför inom utrikes- och handelsdepartementen ansetts lämpligt att inom ramen för en utredning göra en översyn av fältorganisationen för exportfrämjandet liksom av hemmaorganisationen i den del av verksamheten som avser ledning och samordning av fältorganisationen. En närmare beskrivning av nuvarande förhållanden och utredningens överväganden ges i betänkandet (Ds H 1979:1) Exportfrämjandets organisation - en översyn. En sammanfattning av betänkandet bör fogas till protokollet i detta ärende såsom *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgivits av statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), kommerskollegium, statens industriverk (SIND), utredningen (Dir 1978:70) om utrikesrepresentationen (UD-utredningen), konsultexportutredningen (Dir 1978:15), ambassaden i Athen, Bagdad,

Belgrad, Berlin, Bonn, Brasilia, Bryssel, Budapest, Bukarest, Buenos Aires, Canberra, Caracas, Damaskus, Dar es Salaam, Haag, Havanna, Helsingfors, Islamabad, Jeddah, Kairo, Kuala Lumpur, Kuwait, Köpenhamn, Lagos, London, Madrid, Manila, Maputo, Moskva, Nairobi, New Delhi, Oslo, Ottawa, Paris, Peking, Prag, Quito, Seoul, Singapore, Teheran, Tokio, Tripoli, Tunis, Warszawa, Washington och Wien, FN-representationen i New York, generalkonsulatet i Berlin, Hamburg, Houston, New York och Sydney, handelssekreteraren i Bryssel, Budapest, Caracas, Chicago, Düsseldorf, Haag, Helsingfors, Houston, London, Los Angeles, Madrid, Melbourne, Mexico City, New York, Oslo, Paris, Prag, Teheran, Toronto och Wien, handelskammaren i Düsseldorf och New York, Sveriges allmänna exportförening (SAE), Sveriges exportråd (SE), Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund, Svensk industriförening, Sveriges hantverks- och industriorganisation – Familjeföretagen (SHIO), Sveriges turistråd, Svenska handelskammarförbundet, Svenska Bankföreningen, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Handelssekreterareföreningen, Kooperativa förbundet (KF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska civilekonomföreningen samt HTF-föreningen vid Sveriges exportråd.

Kommerskollegium har bifogat yttrande från Stockholms handelskammare och LO yttrande från Svenska metallindustriarbetareförbundet. Sveriges industriförbund och SAF instämmer i yttrandet från SAE. SHIO anger att den ansluter sig till SE:s remissvar. Några handelssekreterare återoppar handelssekreterareföreningens yttrande. Ambassaderna i Singapore och Kuala Lumpur har avgivit gemensamt yttrande.

En sammanfattning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Här kan även nämnas att regeringen under år 1978 tillkallat en särskild utredare (Dir 1978:70) med uppdrag att se över utrikesrepresentationens organisation och verksamhet, den s. k. UD-utredningen. Utredaren skall enligt sina direktiv beakta det arbete som bedrivits inom ramen för nämnda översyn av det statliga exportfrämjandet.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Allmänt

Organisationen för den statliga exportfrämjande verksamheten kan sägas vara uppdelad på olika nivåer. På huvudmannanivå representeras staten av regeringen och där främst genom utrikes- och handelsdepartementen. Arbetsfördelningen inom regeringskansliet är sådan att utrikesdepartementet svarar för utrikesrepresentationen och handelsdepartementet för SE och handelssekreterarna. De två departementen samarbetar bl. a. genom de för departementen gemensamma utrikeshandelsenheter i frågor av gemen-

sam angelägenhet. Den operativa ledningsnivån utgörs för utrikesrepresentationen av utrikesdepartementet och för handelssekreterarna av SE. Fältorganisationen är som redan har framgått uppdelad i utrikesrepresentationen och handelssekreterare. Denna organisation har under senare år byggts ut i en förhållandevis snabb takt.

Inom utrikes- och handelsdepartementen har nu företagits en översyn av fältorganisationen för exportfrämjandet liksom av hemmaorganisationen i den del av verksamheten som avser ledning och samordning av fältorganisationen. Den utredningen har som utgångspunkt de förändringar i verksamhetens inriktning som skett under de gångna åren och som kan förväntas bli aktuella under överskådlig framtid. De utvecklingstendenser utredningen tar upp är bl. a. en ökning av handeln med stora projekt, oljeländernas och de nyligen industrialiserade ländernas betydelse i världshandeln, ett ökat intresse för export hos svenska företag samt en ökad grad av initiativtagande verksamhet inom fältorganisationen.

Jag ämnar nu ta upp frågan om riktlinjer för den statliga exportfrämjande organisationen. De förslag och överväganden som jag kommer att lägga fram har utarbetats gemensamt av chefen för utrikesdepartementet och mig. Utgångspunkten för förslagen har varit att göra fältorganisationen både mera marknadsanpassad och mera enhetlig ifråga om organisation och arbetsmetodik. Vidare lämnas förslag om en mer samlad ledning från Sverige, varigenom en större slagkraft och ett bättre utnyttjande av tillgängliga resurser bör kunna uppnås.

I sammanhanget bör understrykas att det i ett land som Sverige med ett marknadsekonomiskt system är företagen som i stor utsträckning planerar olika exportaktioner. Statens insatser begränsas till att med olika medel underlätta, stödja och komplettera företagens egna exportansträngningar. Med de föreslagna ändringarna bör det statliga exportfrämjandet bli av större värde för de svenska exportföretagen.

2.2 Den statliga exportfrämjande organisationen i utlandet

Som jag har redovisat i det föregående är utgångspunkten för förslagen att göra organisationen ute i världen mera marknadsanpassad och samtidigt mera enhetlig. Strävan att åstadkomma en ökad enhetlighet ifråga om organisationsform och arbets sätt syftar till att underlätta för de svenska exportföretagen att anlita organisationen. Denna strävan får emellertid inte drivas för långt. Företagen efterfrågar delvis olika tjänster på olika marknader. Detta måste beaktas vid utformningen av fältorganisationen. Samtidigt måste en framförhållning finnas, varigenom organisationen kan byggas ut på en potentiellt intressant marknad som företagen ännu inte börjat bearbeta i större utsträckning.

Mot bakgrund av dessa överväganden kan nuvarande organisation i mer betydande industriländer med marknadsekonomi - handelssekreterarkontor

jämsides med beskickning/konsulat - samt i länder där efterfrågan på exportfrämjande tjänster är mera begränsad - beskickning/konsulat - anses vara tillfredsställande. Någon ändring av organisationen i dessa länder föreslås inte.

I för Sverige kommersiellt mer betydande statshandels- och utvecklingsländer förekommer f. n. olika former av exportfrämjande organisation. Ett gemensamt drag i många av dessa länder är att det statliga inflytandet över den ekonomiska utvecklingen och inköspolitiken är betydande. Därför krävs ofta en direkt medverkan från beskickningens och särskilt beskickningschefens sida för att nå kontakt med beslutsfattarna. Med hänsyn härtill förordas i likhet med vad utredningen och en bred remissopinion anser att det i fortsättningen i normalfallet och i den takt resurserna medger i denna typ av länder inrättas särskilda handelsavdelningar inom beskickningarna.

Det bör emellertid understrykas att det i vissa av dessa länder kan vara mer ändamålsenligt med en annan organisationsform. De gränsfall som kan uppstå måste noga prövas. Även frågan om nuvarande handelssekreterarkontors ställning i denna typ av länder bör prövas i samband med att de nuvarande handelssekreterarnas förordnanden löper ut. Frågan om omvandling av dessa kontor till handelsavdelningar får prövas i varje enskilt fall mot bakgrund av bl. a. resp. marknads särart.

Beskickningarna och särskilt beskickningschefen har som redan påpekats en betydelsefull roll i det handelsfrämjande arbetet inte minst vad gäller kontakter med resp. verksamhetslands regering och myndigheter. Beskickningschefens roll gentemot handelsavdelningen bör därför inte begränsas till ett formellt chefskap. Samtidigt är det väsentligt att verksamheten vid handelsavdelningen bedrivs med ett stort mått av självständighet i vad avser löpande ärenden. Det bör inom UD-utredningen kunna läggas förslag till arbetsordning som närmare reglerar ansvars- och arbetsfördelningen vid beskickningar med handelsavdelning.

Jag vill i sammanhanget framhålla att även i länder med handelssekreterarkontor är ett nära samarbete mellan beskicknings/konsulatchef och handelssekreterare en nödvändig förutsättning för ett effektivt utnyttjande av de samlade resurserna för exportfrämjandet.

Utredningen föreslår att såväl handelssekreterarkontor som handelsavdelningar i fortsättningen bör benämnas handelskontor. Detta synes vara ett rimligt förslag med hänsyn till det tidigare redovisade kravet på ökad enhetlighet och bör genomföras.

Jag instämmer i de förslag utredningen lägger fram beträffande vissa specialfrågor. Jag har därvid inhämtat att chefen för utrikesdepartementet har för avsikt att efter avslutad försöksverksamhet föreslå regeringen att fatta beslut om avgiftsbeläggning av vissa kommersiella tjänster vid sådana utlandsmyndigheter som har eller kan beräknas få uppdragsverksamhet av någorlunda omfattning. Detta innebär att beskickningar i länder med fristående handelskontor i normalfallet inte skall bedriva avgiftsbelagd

kommersiell verksamhet.

Frågan om lokalnärhet eller lokalgemenskap mellan handelskontor och beskickning bör prövas från fall till fall inom de två berörda departementen samt SE och byggnadsstyrelsen. I samråd med berörda andra intressenter bör även frågor om lokalgemenskap med andra officiella organ i utlandet, t. ex. turistkontor, kunna övervägas.

Jag avser att ge SE i uppdrag att tillsammans med berörda organ se över organisationen i de länder där det finns handelssekreterarkontor med filialer samt organisationen i Västtyskland och Canada liksom även att utvärdera samarbetet mellan kontoren i USA. Vidare bör i enlighet med utredningens förslag inrättande och nedläggning av filialkontor beslutas av regeringen efter hörande av berörda organ. I sammanhanget vill jag hänvisa till att beslut om inrättande och nedläggning av handelskontor inom ramen för befintliga medel beslutas av regeringen.

I likhet med utredningen och remissinstanserna vill jag understryka betydelsen av nära samarbete mellan exportfrämjandets fältorganisation och de teknisk-vetenskapliga attachéerna, Sveriges turistråd och dess utlandskontor, handelskammare och andra organ med svensk anknytning i utlandet.

2.3 Ledningen av den statliga exportfrämjande fältorganisationen

Som jag har redovisat inledningsvis kan ledningen från Sverige av den statliga exportfrämjande fältorganisationen delas upp på två nivåer. På central nivå handläggs dessa frågor inom regeringskansliet av utrikes- och handelsdepartementen och på den privata sidan av SAE. Den operativa ledningen för fältorganisationen utövas av utrikesdepartementet för utrikesrepresentationen och av SE för handelssekreterarna. Erfarenheterna visar att SE:s ledning av handelssekreterarna – såväl vad gäller verksamheten som administrationen – fungerar tillfredsställande och att således någon ändring därvidlag inte behövs.

Som en följd av förslagen i avsnitt 2.2 finns det anledning att närmare överväga formerna för ledning av exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen. Utredningen och en bred remissopinion ansluter sig till förslaget att ledningen av denna verksamhet vid beskickningar och konsulat i viss utsträckning bör kunna anförtros SE som därmed tilldelas en funktionell direktivrätt gentemot utlandsmyndigheterna. Härmed avses att SE inom ramen för givna allmänna instruktioner skall kunna lämna anvisningar för den löpande exportfrämjande verksamhetens innehåll och inriktning på i stort samma sätt som nu sker i fråga om handelssekreterarkontoren.

I sammanhanget bör framhållas att beskickningarna har andra handelsfrämjande uppgifter utöver den exportfrämjande verksamheten. SE:s funktionella direktivrätt skall inte omfatta dessa frågor.

Det har från utredningens och remissinstansernas sida påpekats att

anspråk kan riktas mot en utlandsmyndighet från SE:s sida vilka t. ex. av resursskäl inte kan förenas med övriga anspråk som vid aktuell tidpunkt ställs på myndigheten. I det fall chef för utlandsmyndighet finner att svårigheter av sådant slag uppstår bör frågan underställas chefen för utrikesdepartementet för avgörande efter samråd med chefen för handelsdepartementet och SE. I avvaktan på sådant avgörande bör den mening gälla som företräds av chefen för utlandsmyndigheten.

Den närmare utformningen av SE:s funktionella direktivrätt är enligt min mening en fråga för regeringen i samråd med SE. Frågan bör även beaktas i UD-utredningens arbete. De riktlinjer som den inom utrikes- och handelsdepartementen företagna utredningen dragit upp bör därvid vara vägledande.

De uppgifter som genom denna proposition föreslås bli delegerade till SE innebär i viss utsträckning myndighetsutövning. Överlämnandet av uppgifterna måste därför ske genom lag. En ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m. m. bör därför vidtagas. Den föreslagna ändringen i lagen medför behov av följdändringar i förordningen med samma benämning samt i instruktionen för utrikesrepresentationen. Det ankommer på regeringen att fatta beslut i dessa frågor. Författningsändringarna liksom aktuella instruktionsändringar bör träda i kraft den 1 januari 1980.

En förutsättning för att SE skall kunna tilldelas ytterligare uppgifter är att överenskommelse träffas härom med den andre huvudmannen för SE, SAE. Vid förhandlingar mellan staten och SAE har enighet nåtts om ett förslag till nytt avtal från och med den 1 januari 1980. Avtalsförslaget torde få fogas som *bilaga 3* till detta protokoll.

Jag vill i sammanhanget något kommentera avtalsförslaget. Utöver de förändringar i gällande avtal som motiveras av SE:s nya roll gentemot beskickningarna har även vissa andra justeringar gjorts (jfr. prop. 1978/79:100 bil. 14). Sålunda understrykes SE:s roll vad gäller marknadsföring av exportfrämjandet. Det är av stor vikt att potentiella kunder till SE och fältorganisationen får kännedom om de tjänster som organisationen kan erbjuda.

Vidare har principen för statens bidrag till SE:s finansiering något ändrats. Staten skall f. n. bidra till SE:s finansiering med ett belopp som motsvarar nettokostnaden för de tjänster som förmedlas till den mindre industrin. Det har emellertid förelegat svårigheter att beräkna detta belopp. Innebörden av avtalsförslaget är att i samband med den sedvanliga budgetbehandlingen för det nästkommande budgetåret en beräkning skall göras av skillnaden mellan SE:s kostnader för s. k. exportservice till småexportörer och abonnemangsintäkterna från denna företagskategori. Om den beräknade skillnaden blir större än det belopp staten är villig bidra med skall staten i samråd med SAE låta justera abonnemangsavgifterna för denna företagskategori och/eller diskutera kostnaderna för och ambitionsnivån på SE:s exportservice för det

aktuella budgetåret så att statsbidraget beräknas täcka SE:s merkostnader för service till småexportörerna. Någon avräkning i efterhand förutsätts inte ske om det visar sig föreligga en skillnad mellan beräknat och verkligt utfall.

Vidare innebär uttrycket "den mindre industrin" i nuvarande avtal att tjänsteexportörer inte kan omfattas av stödet. Avtalsförslaget innebär att stödet kan användas för företag "med export av mindre omfattning".

Såväl utredningen som flera remissinstanser aktualiserar frågan om sambandet mellan export- och importfrämjande åtgärder. Riksdagen har tidigare uttalat att när så bedöms vara av värde för svensk export svenska importföretag borde få delta i statsfinansierade exportfrämjande åtgärder som SE och utlandsmyndigheterna genomför (NU 1978/79:27, rskr 1978/79:217). Genom avtalsförslaget ges SE möjlighet att följa riksdagens intentioner. Därtill kommer att SE genom avtalsförslaget kan lämna tjänster till annan än abonnent då syftet är att uppmuntra exportfrämjande verksamhet eller till SE knyta nya abonnenter.

Efter överenskommelse med SAE kan staten även fortsättningsvis delegera vissa exportfrämjande uppgifter till SE, under förutsättning att staten ställer medel till förfogande för att utföra uppgifterna. SE:s ställning som centralt organ på det exportfrämjande området förstärks därmed. Slutligen görs vissa förtydliganden vad gäller förhållandet mellan SE och handelssekreterarna samt görs vissa smärre förändringar i övrigt.

Ett stort utbud av exportfrämjande tjänster har vuxit fram på regional nivå i Sverige. I likhet med utredningen välkomnar jag detta utbud. Det är enligt min mening en naturlig uppgift för SE som centralt organ på det exportfrämjande området att ägna stor uppmärksamhet åt samarbetet med handelskammare, regionala utvecklingsfonder och andra organ med exportfrämjande uppgifter på regional nivå så att de begränsade resurserna utnyttjas på bästa sätt.

Som framhållits tidigare bör SE kunna ges en funktionell direktivrätt gentemot utlandsmyndigheterna. Självfallet kommer även fortsättningsvis en rad uppgifter av mer övergripande karaktär gentemot fältorganisationen att inom regeringskansliet beredas av utrikes- och handelsdepartementen. Handelsdepartementets nuvarande roll gentemot SE och handelssekreterarna liksom utrikesdepartementets övergripande ansvar gentemot beskickningarna kvarstår. Härtill kommer att utrikesdepartementet även i fortsättningen svarar för den administrativa ledningen av beskickningarnas exportfrämjande verksamhet medan denna för handelssekreterarna ombesörjs av SE.

En mer effektiv ledning av verksamheten ute på fältet underlättas om det också på departemental nivå genomförs en mer samlad handläggning av hithörande frågor. En sådan närmare samverkan mellan utrikes- och handelsdepartementen kan ske i olika former. Det ankommer på regeringen att närmare besluta härom. Dessutom är det väsentligt att behovet av en närmare samordning med andra departements verksamhet av exportfräm-

jande karaktär, framför allt industridepartementet, beaktas – något som kraftigt understrukits av ett stort antal remissinstanser.

2.4 Personalfrågor

Handelssekreterare rekryteras vanligen bland tjänstemän i eller nära företagsledningen i svenska företag med exportinriktning. De förordnas i regel för en tid av 3–4 år, varefter de förutsätts återgå till näringslivet. Jag delar liksom remissinstanserna utredningens uppfattning att handelssekreterare även fortsättningsvis bör rekryteras enligt dessa principer. Jag ansluter mig också till förslaget att göra handelssekreterarens förordnandetid mer flexibel. Den bör kunna variera mellan tre och fem år beroende bl. a. på vilken typ av marknad förordnandet gäller.

De handläggare som svarar för exportfrämjandet vid beskickningar är tjänstemän i utrikesförvaltningen. De har i några fall rekryterats från enskilda företag eller näringslivsorganisationer. Jag delar utredningens bedömning att kännedom om hur myndigheter och andra offentliga organ arbetar i för svensk export mer betydelsefulla statshandels- och utvecklingsländer är lika viktig för den exportfrämjande verksamheten som näringslivserfarenhet. Av detta skäl bör särskild vikt läggas vid erfarenhet av myndighetskontakter vid rekrytering till sådana tjänster. I flera fall kan det vara lämpligt att som chef för ett handelskontor i ett statshandels- eller utvecklingsland rekrytera en person från utrikesförvaltningen medan behovet av näringslivserfarenhet kan tillgodoses genom annan personal på kontoret, företrädesvis på marknadssekreterarnivå. Jag vill emellertid i likhet med utredningen och ett flertal remissinstanser understryka att marknadens särart måste vara avgörande för hur rekryteringen till befattning som chef för handelskontor skall ske. Erfarenhet av marknadsföring i landet i fråga måste också beaktas. Ett nära samråd måste i dessa frågor äga rum mellan utrikesdepartementet, handelsdepartementet och SE. Det formella förordnandet meddelas av chefen för utrikesdepartementet efter samråd med chefen för handelsdepartementet.

Sådant samråd bör också vid behov kunna ske vid rekrytering av handelssekreterare och kommersiella handläggare vid beskickningar utan handelskontor.

I de fall rekryteringen av chef och handläggande personal till ett handelskontor inom beskickning eller av enstaka kommersiella handläggare sker utanför utrikesförvaltningen bör denna personal, på samma sätt som idag gäller för handelssekreterarna, förordnas på viss tid. Härigenom underlättas rekryteringen i förekommande fall av personal med speciell kompetens och aktuell erfarenhet från det svenska näringslivet. Vidare åstadkoms personalrörlighet och flexibilitet i organisationen.

Jag vill i sammanhanget erinra om utredningens uttalande om det lämpliga i att lokalt rekrytera personal vid såväl fristående handelskontor som beskickningar. Detta är dock en fråga som får avgöras från fall till fall.

2.5 Resursfrågor

Utredningen tar i flera sammanhang upp frågan om resurser för den exportfrämjande verksamheten. Jag delar därvid utredningens uppfattning att frågan om resurstilldelning liksom hittills får prövas inom utrikes- och handelsdepartementen i samband med det årliga budgetarbetet och är således inte beredd att nu lägga fram förslag om ökade resurser för denna verksamhet.

Utredningen föreslår att rambudgetering införs för att få till stånd ett bättre samband än f. n. mellan anslagen under utrikes- och handelsdepartementens huvudtitlar, något som får stöd av remissinstanserna. Enligt min uppfattning erhålls genom en sådan konstruktion en bättre överblick över de totala disponibla resurserna. Jag tillstyrker således förslaget som bör gälla från budgetåret 1980/81. En översyn av exportfrämjandets nuvarande anslagskonstruktion i övrigt skall göras inom utrikes- och handelsdepartementen med sikte på budgetåret 1981/82.

Som jag tidigare nämnt får frågan om resurser för den exportfrämjande verksamheten behandlas i samband med det årliga budgetarbetet. För innevarande budgetår finns av riksdagen redan beviljade medel för exportfrämjande åtgärder som, om så erfordras, kan användas för åtgärder som följer av översynen (prop. 1978/79:100 bil. 14).

Utredningens förslag om en större enhetlighet i revisionen av SE:s och nuvarande handelssekreterarkontors verksamhet bör i huvudsak genomföras. Jag har erfårit att chefen för utrikesdepartementet anser att exportfrämjande verksamhet vid beskickningar även i framtiden bör revideras på sedvanligt sätt.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom handelsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m. m.

4 Hemställen

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för den statliga exportfrämjande organisationen som jag har förordat.
2. bemyndiga regeringen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag förordat sluta nytt avtal med Sveriges allmänna exportförening om Sveriges exportråd.
3. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m. m.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

*Bilaga 1***Sammanfattning av Ds H 1979:1 Exportfrämjandets organisation – en översyn. Promemoria utarbetad inom utrikes- och handelsdepartementen.**

Svensk exportfrämjande verksamhet har bedrivits sedan länge vid ambassader och konsulat samt svenska handelskamrar i utlandet. Sedermera inrättades bl. a. handelssekreterarkontor som ett komplement till utrikesrepresentationen. Såväl beskickningar som handelssekreterarkontor är statliga myndigheter.

Hemma i Sverige har på den statliga sidan såväl utrikesdepartementet som handelsdepartementet ett ledningsansvar för exportfrämjandet. Handelsdepartementet är tillsammans med näringslivet, företrätt av Sveriges allmänna exportförening (SAE), huvudman för det av staten och näringslivet år 1972 gemensamt bildade Sveriges exportråd (SE). SE skall som centralt organ planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja Sveriges export. Ledningen av fältorganisationen ute i världen är dock uppdelad så att utrikesförvaltningens exportfrämjande verksamhet leds av utrikesdepartementet – delvis genom de med handelsdepartementet gemensamma utrikeshandelsenheter – medan handelssekreterarna leds av SE. Ledningen av handelssekreterarna överfördes från handelsdepartementet till SE efter överenskommelse med SAE genom en särskild lag. SE erhåller särskilda statsanslag för detta administrativa arbete.

Exportfrämjandet är en del av den vidare handelsfrämjande verksamhet som staten bedriver i form av t. ex. handelsförhandlingar, åtgärder för att främja import, ekonomisk rapportering och information om Sverige i utlandet. Detta övriga handelsfrämjande åvilar över hela världen utrikesförvaltningen.

Den organisation som etablerades år 1972 i och med SE:s tillkomst har nu varit verksam ett antal år. Det har inom utrikes- och handelsdepartementen därför ansetts lämpligt att göra en översyn av den statliga fältorganisationen för exportfrämjandet liksom av hemmaorganisationen i den del som avser ledning och samordning av fältorganisationen. Översynen har gjorts mot bakgrund av *vunna erfarenheter och med utgångspunkt från de förändringar i verksamheten som har skett under de gångna åren och förväntas ske under överskådlig framtid.*

Inledningsvis förs vissa resonemang om statens motiv och mål för exportfrämjandet. Bl. a. pekas på att det i ett land som Sverige är företagen som driver exporten och att statens insatser i princip begränsas till att underlätta företagens exportansträngningar. Målet för statens insatser behöver därvid inte bara vara att åstadkomma en totalt sett ökad export, det måste också finnas bl. a. ett samhällsekonomiskt lönsamhetskriterium som vägledning för statliga insatser.

Den exportfrämjande verksamheten och organisationen för denna måste fortlöpande anpassas till betingelserna i omvärlden och till de möjligheter och behov dessa för med sig för de svenska exportföretagen. Det pekas på ett antal utvecklingstendenser som på olika sätt påverkar verksamhetens inriktning liksom organisationens utformning. Som exempel kan nämnas problemen i den svenska ekonomin, vissa utvecklingsländers ökande betydelse som exportmarknader och en ökad efterfrågan på s. k. turnkey-projekt och "mjukvaror" såsom teknologi.

Från ovan nämnda utgångspunkter konstateras att nuvarande fältorganisation i stort fungerar tillfredsställande på större industrimarknader. På dessa svarar som regel handelssekreterarkontor vid sidan av beskickningarna för exportfrämjandet.

På mindre marknader handhas exportfrämjandet av beskickningarna. Detta synes också vara en tillfredsställande ordning.

I statshandels- och utvecklingsländer som har större kommersiell betydelse – 15–20 till antalet – är organisationen emellertid mera splittrad. Här svarar ömsom handelssekreterarkontor ömsom beskickningarna för exportfrämjandet. Vissa beskickningar har särskilda handelsavdelningar, andra inte. Klara principer saknas för fältorganisationens utformning i dessa länder. Detta har lett till oklarheter och ibland meningsskiljaktigheter inom ledningsorganen i Sverige då fältorganisationen i sådana länder ansetts böra förstärkas.

Ett gemensamt drag i många av dessa länder är att det statliga inflytandet i kommersiella frågor är stort. Det är ofta statliga organ som svarar för upphandling och de företag som finns är också statliga. Det krävs i allmänhet en direkt medverkan från ambassadens, särskilt ambassadörens, sida för att de svenska företagen skall kunna nå kontakt med och kunna påverka beslutsfattarna. Detta bör återspeglas i den organisationsform som väljs för exportfrämjandet på sådana marknader.

Vidare bör beaktas att dagens splittrade organisationsbild är något svåröverskådlig för det svenska näringslivet.

Det föreslås att i dessa länder fortsättningsvis inrättas handelsavdelningar vid ambassaderna av den typ som idag finns i Moskva. Frågan om omvandling av nuvarande handelssekreterarkontor – till antalet 5 – i sådana länder får tas upp till prövning allteftersom nuvarande handelssekreterares förordnanden löper ut.

Vissa gränsfall kan emellertid tänkas där graden av industrialisering, marknadsekonomi m. m. skulle kunna motivera handelssekreterarkontor. En rigorös fastläggning av principerna för fältorganisationens uppbyggnad i dessa länder är därför inte lämplig. I gränsfallen får ställning tas in casu till vilken organisationsform som bör väljas. Dessa frågor bör beredas gemensamt av utrikes- och handelsdepartementen.

Beskickningschefen spelar en betydelsfull roll för den exportfrämjande verksamheten på ifrågavarande marknader inte minst m. h. t. behovet av

kontakter på hög nivå inom resp. förvaltning och näringsliv. Beskickningschefens roll gentemot handelsavdelningarna bör därför inte begränsas till ett formellt chefskap. Samtidigt bör handelsavdelningarna ges ett stort mått av självständighet vad gäller den löpande verksamheten. Den närmare ansvars- och arbetsfördelningen vid sådana myndigheter bör regleras i särskilda arbetsordningar. Det bör ankomma på den s. k. UD-utredningen, som nyligen tillsatts, att utarbeta förslag till mall för sådan arbetsordning.

För överskådlighets skull föreslås att såväl handelssekreterarkontor som handelsavdelningar i fortsättningen benämns handelskontor.

I övrigt betonas betydelsen av vidgat samråd mellan fristående handelskontor och ambassader. Vidare påtalas värdet av lokalnärhet mellan ambassader och sådana handelskontor liksom i förekommande fall handelskontor vid ambassad. En särskild arbetsgrupp föreslås bildas för att se över möjligheterna till sådan lokalnärhet.

Vad gäller organisationen i Sverige ifrågasätts om den nuvarande tudelningen av ledningsansvaret på den statliga sidan är ändamålsenlig. I syfte att åstadkomma en mer effektiv ordning föreslås att den centrala ledningen av den löpande exportfrämjande verksamheten även vid beskickningar – med eller utan handelskontor – i viss utsträckning delegeras till SE. Innebörden av denna ökade delegering är att SE bör få funktionell direktivrätt gentemot beskickningarna, dvs. rätt att inom ramen för givna allmänna instruktioner lämna anvisningar för den exportfrämjande verksamheten på samma sätt som nu sker för handelssekreterarkontoren.

Väsentliga ledningsfunktioner kommer givetvis även i fortsättningen att åvila utrikes- och handelsdepartementen i frågor av mer övergripande karaktär. SE:s direktivrätt begränsar självfallet inte departementens ledningsansvar i detta sammanhang.

Det framläggs också förslag och riktlinjer för hur SE:s ledning och planering bör ske. Som exempel kan nämnas att fältorganen årligen bör avge verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser. SE bör med bl. a. dessa som grund utarbeta en prioritering av olika marknader. Ett väsentligt led i planeringen är avvägningen mellan olika verksamhetsgrener hos fältorganen. Avgiftsbelagd uppdragsverksamhet bedrivs traditionellt vid de nuvarande handelssekreterarkontoren samt, sedan år 1978, på försök vid sex utlandsmyndigheter. Det system som nu utarbetats av utrikesdepartementet i samråd med SE för denna försöksverksamhet föreslås utsträckas till samtliga beskickningar som kan tänkas bedriva uppdragsverksamhet i någorlunda omfattning.

En mer effektiv ledning av verksamheten ute på fältet torde underlättas om det också på departemental nivå genomförs en samlad handläggning av hithörande frågor. En sådan närmare samordning mellan utrikes- och handelsdepartementen kan ske i olika former. Närmast till hand ligger att en ny gemensam utrikeshandelsfunktion bildas mellan de båda departementen.

De förändringar i fråga om ledningsansvaret som här föreslås avses träda i kraft den 1 januari 1980. En förutsättning härför är att överenskommelse träffas mellan huvudmännen för SE. Vidare erfordras vissa lagändringar.

Behovet av en fördjupad samverkan med andra än härovan berörda organ som också sysslar med exportfrämjande verksamhet tas också upp till diskussion. Nödvändigheten av samråd med utrikes- och handelsdepartementen innan aktiviteter av exportfrämjande art initieras av annat departement betonas. Vidare framhålls att berörda organ bör utnyttja SE och den ordinarie fältorganisationen för uppgifter med inslag av exportfrämjande.

Samarbete med andra organ på regional nivå i Sverige bör särskilt uppmärksammas. Exempelvis bedriver utvecklingsfonderna i växande omfattning exportfrämjande verksamhet. Härvid tar fonderna inte betalt för utförda uppdrag i samma utsträckning som SE. I första hand bör SE självt verka för ett mer ändamålsenligt samarbete med andra organ. Alla frågor kan dock inte lösas på denna nivå. Därför föreslås bl. a. att berörda departement föranstaltar om en förutsättningslös utredning i syfte att åstadkomma debiteringsprinciper som inte snedvrider efterfrågan på exportfrämjande tjänster.

Frågan om en fördjupning av det existerande samarbetet mellan SE och organ i Sverige som bedriver import berörs också. Bl. a. bör svenska importföretag ges möjlighet att delta i exportfrämjande projekt av typen affärsmannadelegationsresor.

SE föreslås också ägna ökad uppmärksamhet åt marknadsföringen i Sverige av sina egna och fältorganisationens, inkl. ambassadernas, tjänster.

Ett antal personalfrågor behandlas, bl. a. principerna för rekrytering av chefer för handelskontor vid ambassad. Vad gäller kontor i statshandels- och sådana utvecklingsländer med ett betydande statligt inflytande i beslutandestrukturen framhålls att erfarenheter av myndighetskontakter m. m. bör tillmätas särskild vikt vid rekryteringen. Det antas därför i sådana fall vara lämpligt att rekrytera personal från utrikesförvaltningen till sådana poster. I andra fall kan rekrytering från näringslivet te sig naturlig. Marknadens art bör vara styrande för rekryteringen. En särskild samrådsgrupp med representanter för utrikes- och handelsdepartementen samt SE bör tillsättas för att bereda dessa personalvalsfrågor. Även rekryteringen av handelssekreterare och s. k. kommersiella handläggare vid ambassader bör om så befinns lämpligt kunna övervägas inom samrådsgruppen.

Handelssekreterare bör tillsättas enligt samma principer som hittills. Dock kan en flexibel förordnandeperiod på 3–5 år övervägas beroende på marknadens karaktär.

Resonemang förs om kommersiella befattningshavares titulatur och diplomatiska ställning.

Anställningsvillkoren för personal under handelssekreterare har i olika sammanhang diskuterats en längre tid. Det föreslås att en särskild sakkunnig

tillkallas för att utreda dessa frågor.

Vissa specialfrågor som rör fältorganisationen behandlas. Bl. a. föreslås SE få i uppdrag att se över organisationen i Västtyskland samt de länder där det finns filialer till handelssekreterarkontor. Därvid skall undersökas om nuvarande organisationsform är den mest ändamålsenliga. Organisationen i USA, där det finns fem handelssekreterarkontor, berörs också och SE skall där följa det samordningsarbete som redan spontant inletts av handelssekreterarna.

Resursdimensioneringen behandlas inte särskilt utan får i första hand falla inom ramen för gängse budgetbehandling i den mån verksamheten inte är självfinansierad. För att tillgodose behovet av ökad flexibilitet inom fältorganisationen föreslås dock att av den anslagsreserv för särskilda exportfrämjande insatser som står till regeringens disposition i framtiden avsätts ett belopp om 3 milj. kr. per budgetår för tillfälliga personella och andra förstärkningar.

För det ökade arbete som ledningen av fältorganisationen i utlandet kan väntas medföra för SE föreslås att SE erhåller medelsförstärkning av staten motsvarande årskostnaden för minst två handläggare jämte följdkostnader. Även för SE:s arbete med samordning i Sverige erfordras ökade resurser. SE har beräknat kostnaderna härför till 1,5 milj. kr. Frågan hur dessa kostnader skall täckas får tas upp vid förhandlingar mellan huvudmännen.

I anslutning till förslagen om en mer samlad ledning av exportfrämjandet bör också en ökad koppling mellan de olika anslagen på utrikes- och handelsdepartementens huvudtitlar åstadkommas. Detta kan lämpligast ske genom att en gemensam rambudget utformas. En särskild arbetsgrupp har tillsatts för att utarbeta en rationell anslagskonstruktion.

Vidare föreslås ett mera enhetligt system för revision av verksamheten.

Sammanfattning av remissyttrandena

1 Allmänt

En bred majoritet av remissinstanserna uttalar sig positivt om utredningens slutsatser och delar i allt väsentligt de framlagda förslagen. Bland dessa instanser återfinns bl.a. *Sveriges allmänna exportförening (SAE)*, *Sveriges exportråd (SE)*, *Svenska handelskammarförbundet*, *Sveriges hantverks- och industriorganisation - Familjeföretagen (SHIO)*, *Svensk industriförening*, *Kooperativa förbundet (KF)*, *handelssekreterareföreningen*, *utredningen om utrikesrepresentationen (UD-utredningen)* samt flertalet *ambassader* och *handelssekreterare*. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* anser att det finns skäl för en grundlig översyn av den exportfrämjande verksamheten. Därvid är det enligt LO angeläget att närmare behandla den totala omfattningen av de statliga insatserna. En ny utredning bör därför snarast tillsättas eftersom föreliggande utredning valt att begränsa sin översyn.

Ett stort antal remissinstanser behandlar endast en del av de förslag utredningen lägger fram.

2 Mål för det statliga exportfrämjandet

Flera remissinstanser framhåller betydelsen av att målet för den statliga exportfrämjande verksamheten klarare fastställs. *Kommerskollegium* erinrar om att det statliga exportstödet bör betraktas som ett led i det system av åtgärder med vilka samhället vill påverka förutsättningarna för näringslivets verksamhet. Målet för den statliga exportfrämjande verksamheten måste enligt kollegiet underordnas mer övergripande samhällsekonomiska målsättningar. *Statskontoret* är inne på samma tanke. Det finns enligt statskontoret behov av en fortsatt och fördjupad måldiskussion, där exportfrämjandet ställs in i ett samhällsekonomiskt perspektiv och vägs mot övriga handelsfrämjande åtgärder. Statens mål måste därvid vara vidare än målet för SE. *SAE* anser det beklagligt att den organisatoriska och administrativa översynen av fältorganisationen för det statliga exportfrämjandet företagits utan samband med en diskussion om mål och medel för exportfrämjandet. En bestämning av mål bör föregå beslut om organisatoriska förändringar. Enligt *SAE*'s mening räcker inte utredningens analys som utgångspunkt för uppdraget till SE att formulera operativa mål för verksamheten. *SE* har samma synpunkt då man anför att avsaknaden av klara mål är en grundläggande svaghet i utredningen eftersom målformulering utgör en förutsättning för preciserade förslag om verksamhetens ledning. Staten bör enligt SE i samråd med den andre huvudmannen med det snaraste utforma ett gemensamt övergripande mål för exportfrämjandet. *Svenska handelskammarförbundet* och *HTF-föreningen vid Sveriges exportråd* delar denna sistnämnda synpunkt.

3 Nuvarande och framtida uppgifter för det statliga exportfrämjandet

Ambassaden i Bonn efterlyser en analys av SE:s uppgifter och organisation innan förslag om ytterligare uppgifter till SE kan läggas. *UD-utredningen* anser att det finns behov av att se över den nuvarande verksamheten på fältet och nämner områdena exportservice och uppdragsverksamhet. Inom det sist nämnda området framhålls risken för att fältorganen tvingas prioritera arvodeskronor i stället för exportkronor.

UD-utredningen tar också upp frågan om fältorganens framtida uppgifter, vilka inte anses ha diskuterats i tillräcklig omfattning i utredningen. *UD-utredningen* pekar här på sådana områden som projektexport, initiativtagande verksamhet samt sambandet mellan export och import.

Ambassaden i Moskva liksom *ambassaden i New Delhi* framhåller sambandet mellan export och import. Man menar att problemet med motköp ställer krav på ett samlat svenskt agerande med samverkan med importföretag och importfrämjande organ i Sverige. *Ambassaden i Warszawa* understryker att det från utlandsmyndigheterna i Östeuropa finns ett starkt krav att handelssekreterare även arbetar med importfrämjande uppgifter. *Svenska handelskammarförbundet* förordar också detta. I den mån importfrämjande frågor har anknytning till exportfrämjande verksamhet i länder med ett bilateralt synsätt har *kommerskollegium* ingen erinran mot ett sådant förfarande.

4 Grundläggande kriterier för utformningen av den statliga exportfrämjande fältorganisationen

SAE, *SE* och *Handelskammarförbundet* delar de grundläggande kriterier för fältorganisationens utformning, vilka diskuteras i utredningen. Man anser att kravet på enhetlighet inte får drivas för långt och att företagens efterfrågan på fältorganens tjänster måste vara grundläggande för organisationens utformning. Denna uppfattning delas av *handelssekreteraren i Budapest* och *New York* samt *kommerskollegium*. En viss framförhållning måste dock finnas enligt bl. a. *kommerskollegium*, *ambassaden i Nairobi* och *HTF-föreningen vid SE*. Enligt *konsultexportutredningen* bör med de utgångspunkter utredningen skisserat förutsättningarna för att få ett bättre utnyttjande av tillgängliga resurser och en effektivare organisation för exportfrämjandet vara goda. *Konsultexportutredningen* skulle emellertid välkomnat en konkretisering på vissa punkter, bl. a. i form av redovisning av svensk exportindustris synpunkter och förväntningar på det statliga exportfrämjandet ute i världen. *UD-utredningen* framför samma synpunkt.

5 Den statliga exportfrämjande organisationen i utlandet

Riksrevisionsverket (RRV) anför att utredningens förslag innebär att nuvarande uppdelning av fältorganisationen i väsentliga avseenden skulle kvarstå. Förslaget innebär vidare att de som arbetar med exportfrämjande inom ambassader skulle få två huvudmän. RRV påtalar därvid risken för oklarheter beträffande arbetstidens fördelning mellan olika uppgifter, vilket kan menligt påverka arbetet. Av den anledningen ifrågasätter RRV om en enhetlig organisation med handelskontor i länder där särskilda enheter behövs bör övervägas.

Enligt *statskontoret* innebär utredningens förslag i stort sett justeringar i den riktning som drogs upp av föregående utredning på detta område. Förslagen bör kunna leda till förenklade kontakter för näringslivet och bättre samordning mellan handelssekreterare och ambassad.

En bred remissopinion stödjer utredningens uttalande att nuvarande fältorganisation i stort fungerar tillfredsställande i mer betydande industriländer med marknadsekonomi. På dessa svarar som regel handelssekreterarkontor vid sidan av beskickningarna för exportfrämjandet.

Ett mindre antal instanser – *ambassaden i Brasilia, Bryssel och Köpenhamn* samt *UD-utredningen* – har yttrat sig om organisationsformen i länder, där efterfrågan på exportfrämjande tjänster är mer begränsad. Därvid har man uttalat sitt stöd för nuvarande ordning. *Ambassaden i Maputo* föreslår att handelskontor skulle kunna inrättas i denna typ av länder på regional basis.

Utredningens förslag att i normalfallet inrätta handelsavdelning inom ambassaden i för Sverige kommersiellt mer betydande statshandels- och utvecklingsländer får ett brett stöd – *kommerskollegium, UD-utredningen, SAE, Svenska bankföreningen, LO, Centralorganisationen SACO/SR, ambassaden i Belgrad, Brasilia, Jeddah, Kairo, Kuala Lumpur, Kuwait, Köpenhamn, Lagos, London, Moskva, Nairobi, New Delhi, Ottawa, Paris, Quito, Singapore, Teheran, Washington och Wien* samt *handelssekreteraren i Teheran*. Enligt *kommerskollegium* får förslaget ses som ett uttryck för anpassning till de speciella förutsättningar för exportfrämjandet i den typ av länder det här är fråga om. *Ambassaden i Moskva* framhåller att fältorganisationen där visat sig vara väl ägnad att utföra de uppgifter som pålagts den. SE:s ledning har fungerat bra, i synnerhet som handelsavdelningen lämnats ganska stor frihet i verksamheten. Ledningen har främst bestått i mål- och ramstyrning. Den splittrade organisationen i Sverige har dock inneburit viss osäkerhet för avdelningen.

Från flera håll understryks liksom i utredningen betydelsen av att noga överväga de gränfall som kan uppstå. *SAE* framhåller därvid att en alltför rigorös tillämpning av förslaget inte är lämplig. I flertalet av de utvecklingsländer som kan komma i fråga finns en mycket betydande privat sektor av näringslivet. I vissa av dessa länder kan det vara mer lämpligt med ett

fristående handelssekreterarkontor än en kommersiell avdelning inom ambassaden. SE pekar på den svårighet som ligger i att söka dela upp marknaderna efter behovet av ambassadens medverkan i det exportfrämjande arbetet. Det bör slås fast att ambassadens medverkan kan vara betydelsefull på samtliga marknader. Organisationsformen i denna typ av länder bör prövas i varje särskilt fall av SE, som lämnar förslag till regeringen. *Konsultexportutredningen* ser vissa fördelar med utredningens förslag men pekar på risken att flexibilitet, marknadsanpassning och självständighet går förlorad. Organisationsformen måste således prövas i varje fall.

Frågan om nuvarande handelssekreterarkontors ställning i denna typ av länder tas upp av några remissinstanser. *Kommerskollegium* uttalar därvid att frågan får prövas från fall till fall för att en anpassning skall kunna ske till de speciella förhållanden som råder i det enskilda landet. Enligt *handelssekreterareföreningen* är det inte självklart att kontoren i dessa länder skall föras in i ambassaderna. Den lokala marknadsstrukturen måste styra valet av organisationsform. *Statens industriverk (SIND)* pekar på det förhållandet att utvecklingen i statshandelsländerna gått mot ett alltmer decentraliserat och därmed mer kommersiellt beslutsfattande, varför erfarenhet från näringslivet krävs. Ambassadören kan oavsett organisationsform föra svenska företags talan i ministerier. SIND föreslår i stället att redan existerande handelsavdelningar i dessa länder omvandlas till handelssekreterarkontor. Både *ambassaden* och *handelssekreteraren i Budapest* anser att nuvarande ordning bör bestå främst med hänsyn till Ungerns decentraliserade ekonomi. *Sveriges grossistförbund* anser däremot att kontoren bör införas inom ambassaderna för att därigenom få med även frågor om import, något som handelssekreterare inte skall syssla med.

Relationerna mellan ambassadör och handelsavdelning resp. handelssekreterarkontor tas upp av flera instanser. Därvid framhålls från olika ambassader beträffande handelsavdelning, bl. a. *Jeddah*, *Lagos* och *Moskva*, att samarbetet torde underlättas av att avdelningen arbetar inom ambassadens ram. Samtidigt påpekar instanserna i enlighet med utredningens förslag att handelsavdelningen skall arbeta självständigt men att ambassadörens chefskap inte skall begränsas till ett formellt sådant. Risken för konflikt mellan olika typer av arbetsområden påtalas från några håll, bl. a. *ambassaden i Bonn* och *Paris*, men anses inte utgöra något större problem. Eventuell konflikt hänskjuts till hemmaorganisationen. *Kommerskollegium* och *konsultexportutredningen* anser att frågan bör uppmärksammas, vilket förutsätts ske av UD-utredningen. Ökade resurser inom ambassaderna torde enligt *ambassaden i Lagos* minska riskerna för konflikt.

Även i industriländer är ett ökat samarbete mellan ambassad och handelssekreterarkontor ändamålsenligt enligt bl. a. *RRV*, *UD-utredningen*, *ambassaden i Canberra*, *Haag*, *Köpenhamn* och *Washington* samt *SAE*. Ett sätt att underlätta samarbetet kan vara utredningens förslag om lokalnärhet mellan ambassad och kontor. Denna fråga får ett brett stöd från såväl

ambassader som *handelssekreterare*. Samtidigt poängteras från främst handelssekreterarkontor men även *ambassaden i Budapest, Prag, Haag och London* att lokalgemenskap inte är att föredra, bl. a. som en följd av att handelssekreterarkontoren har behov av en egen fasad utåt. Från ambassader och handelssekreterare i statshandelsländer framhålls det olämpliga i lokalgemenskap i dessa länder. Kontoren måste vara lättillgängliga för besökare. *SE* och *SAE* förordar att frågan om lokalnärhet och lokalgemenskap prövas förutsättningslöst i den föreslagna arbetsgruppen.

Utredningens förslag att kalla såväl handelssekreterarkontor som handelsavdelning vid ambassad för handelskontor mottas positivt av de ambassader som yttrat sig samt av *SAE*. *SE* och *Svenska handelskammarförbundet*. *Handelssekreterarna* däremot uttalar sig negativt liksom *SACO/SR*. Man menar att de båda organisationsformerna inte kommer att vara helt identiska varför de inte heller bör ha samma beteckning. *Grossistförbundet* anser att handelssekreterarkontor inte bör kallas handelskontor eftersom de endast sysslar med exportfrågor.

Remissinstanserna uttalar sig både positivt och negativt om förslaget att utsträcka avgiftsbeläggningsen för uppdrag till fler ambassader. *UD-utredningen*, *ambassaden i Belgrad, Brasilia, Budapest, Moskva, Nairobi, Singapore, Warszawa, Washington* och *Wien* samt *SE* och *LO* biträder förslaget. Man menar att den försöksverksamhet som f. n. bedrivs inom några ambassader har fallit väl ut och bör utsträckas till sådana ambassader som har en exportfrämjande verksamhet av viss omfattning. *Ambassaden i Moskva* framhåller att som en följd av avgiftssystemet prioriterar företagen sina behov och ställer mer konkreta krav, varigenom arbetet underlättas. Enligt *SE* bör avgifterna komma exportfrämjandet till godo genom att användas för att täcka särkostnaderna för ambassadernas exportfrämjande verksamhet. *Ambassaden i Canberra* pekar på att frågan måste övervägas så att administrationskostnaderna inte blir för stora i förhållande till värdet av avgiftsbeläggningsen. Andra *ambassader*, t. ex. i *Bonn, Ottawa, Quito*, framhåller problemet att ta betalt för vissa tjänster men inte andra och hur ambassadörens insatser i sådana fall skall värdesättas.

Frågan om bevakning av internationella projekt och *SE*'s arbete på detta område har tagits upp av några instanser. *Kommerskollegium* liksom *ambassaden i Brasilia, Canberra, Nairobi* och *Washington* samt *handelssekreteraren i Toronto* understryker behovet av utökad bevakning på detta område. *Ambassaden i London* påtalar betydelsen av att öka bevakningsarbetet i London eftersom mycket av affärsverksamheten inom de f. d. brittiska kolonierna och arab-världen sker via London. Även *ambassaden* och *handelssekreteraren i Wien* framhåller behovet av utökad bevakning av internationella projekt inom FN. *FN-delegationen i New York* föreslår en intensifierad bevakning genom att knyta projektbevakningscentralen vid ambassaden i Washington till handelssekreterarkontoret eller generalkonsulatet i New York. *SAE* anser att det bör övervägas om inte bevakning på detta

område kan läggas över på handelssekreterarkontoren. Både SAE och *Svenska handelskammarförbundet* framhåller att de internationella organen måste bearbetas från svensk sida med information om vad de svenska företagen kan prestera, en uppgift som skulle kunna ligga på handelssekreterarkontoren.

Bland de specialfrågor utredningen behandlar, vilka främst rör handelssekreterarorganisationen, kan först nämnas de fall där filialkontor inrättats. *Ambassaden i Jeddah* och *Nairobi* samt *SE* stödjer förslaget att utreda denna organisationsform. Samtidigt framhåller *handelssekreteraren i Toronto* och *Melbourne* liksom *ambassaden i Canberra* att filialer behövs i dessa länder. *Ambassaden i Kuwait* ser helst att filialen där upphöjs till ett självständigt kontor med samma geografiska område som ambassaden.

En annan specialfråga rör organisationen i Västtyskland. *Handelssekreteraren i Düsseldorf* liksom *ambassaden i Bonn* uttalar sig för att de tre kontoren finns kvar men att två kontor kan vara filialer till kontoret i Düsseldorf.

Samarbetet mellan de fem handelssekreterarna i *USA* fungerar enligt dessa tillfredsställande. Det har bidragit till en bättre fördelning av resurserna. Respektive handelssekreterares ansvar för sitt kontor kvarstår.

Fältorganisationens samverkan med andra organ med svensk anknytning i utlandet trycker flera instanser på – *statskontoret, ambassaden i Belgrad, Canberra, London, Moskva, Nairobi, Paris, Peking, Washington* och *Wien, generalkonsulatet i New York, handelssekreteraren i Wien* och *Svenska handelskammarförbundet*. De organ som framhålls är teknisk-vetenskapliga attachéer, Sveriges turistråd och handelskammare.

Ambassaden i Brasilia, Buenos Aires, Canberra, Haag, Tunis och *Washington* uttalar sig positivt om inrättande av exportfrämjanderåd såsom ett stöd för såväl handelssekreterare som ambassad i de länder där handelssekreterarkontor inte inrättats. *Handelssekreteraren i New York* och *Düsseldorf* samt *SAE* är mer tveksamma och *SAE* anser att riksdagens beslut om att inrätta dessa råd måste tillämpas med stor flexibilitet.

6 Den statliga exportfrämjande organisationen i Sverige

Ett stort antal remissinstanser stödjer utredningens förslag att ge *SE* ökade möjligheter att leda den exportfrämjande verksamheten vid ambassader, s. k. funktionell direktivrätt. Såväl ambassader, handelssekreterare som myndigheter och organisationer är positiva. Från några ambassaders (*Bonn, Brasilia, Kairo, Nairobi, Singapore*) och *SAE:s* samt *SE:s* sida påpekas att denna direktivrätt redan är fallet i praktiken. *SAE* hänvisar till att det inte är fråga om en långtgående delegering. *SE* framhåller att ett väl fungerande samarbete redan finns med ett antal utlandsmyndigheter. Det nya med utredningens förslag uppfattar *SE* så att möjlighet ges att utarbeta verksamhetsplaner gemensamt med utlandsmyndigheterna. Det blir i dessa fall inte fråga om detaljstyrning från *SE:s* sida. *Ambassaden i Moskva* anser att *SE:s* operativa

ledning gentemot myndigheten fungerar väl och påtalar de stora fördelarna gentemot företagen med ett enhetligt arbetssätt ambassader – handelssekreterare på detta område. *Ambassaden i Kairo* förutsätter att ledning även i framtiden skall kunna erhållas från utrikes- och handelsdepartementen i konkreta frågor.

Ambassaden i New Delhi och *Oslo* menar att ledningen blir mer splittrad om SE ges en ökad roll. Vidare är SE ingen myndighet, vilket skapar problem gentemot utlandsmyndigheterna. *Ambassaden i Tokio* anser att direktiv till ambassad endast kan utgå från utrikesdepartementet. Andra ambassader - *Athen*, *Damaskus*, *Islamabad* – ser hellre ett samarbete direkt med företagen utan onödig omgång via SE, som upplevs som en byråkratisk organisation.

Några ambassader, bl. a. *Athen*, *Belgrad*, *Havanna*, *Washington* och *Caracas*, framhåller att en förutsättning för att SE skall kunna genomföra denna direktiv rätt är att SE:s resurser förstärks såväl kvantitativt som kvalitativt.

Departementens roll på central nivå såsom ansvarig för främst den övergripande planeringen och resurstilldelningen anses riktig av remissinstanserna. Flertalet av dem som yttrat sig är positiva till att utrikes- och handelsdepartementen samarbetar genom en gemensam enhet. Bland dessa instanser återfinns såväl ambassader och handelssekreterare som myndigheter och organisationer, t. ex. *ambassaden i Jeddah*, *London* och *Moskva*, *SAE*, *SE*, *handelssekreterareföreningen* och *kommerskollegium*.

Statskontoret anser att förslagen beträffande SE och departementen innebär att en splittrad bild ersätts av en annan. En samlad bedömning på central statlig nivå är väsentlig, då SE kommer att få en central roll i planering och ledning av exportfrämjandet. Statskontoret föreslår att berednings- och budgetansvaret för de direkta exportfrämjande insatserna hålls samman inom ett departement. *SAE* liksom *SE* är inne på samma tanke. Enligt *SAE* är förutsättningen för en enhetlig exportfrämjandepolitik att ansvaret för denna ligger på en enhet, nämligen hos utrikes- och handelsdepartementen. Samordningssträvandena bör enligt dessa organisationer utsträckas även till industridepartementet och det närliggande organ (*SIND* och utvecklingsfonderna). En bred remissopinion instämmer i denna synpunkt. *SHIO* betonar därvid att detta är särskilt viktigt för mindre och medelstora företag som i hög grad berörs av utvecklingsfondernas verksamhet.

Ambassaden i Singapore och *Tokio* ser hellre en förstärkning av utrikesdepartementets resurser för den centrala ledningen. *SIND* ser för sin del inga vägande skäl för en samlad central handläggning av exportfrämjandet i form av en ny enhet. Snarare bör SE:s ledningsfunktioner förstärkas. *Ambassaden i Brasilien* för fram tanken att delegera ledningsansvaret för all exportfrämjande verksamhet till SE, varigenom det vore tveksamt om en ny central enhet behövs.

Flera instanser finner det värdefullt att fältorganisationen utarbetar

verksamhetsplan och verksamhetsberättelse som ett sätt att underlätta planeringen och det löpande arbetet. Bland dessa märks *statskontoret*, *RRV*, *UD-utredningen*, *konsultexportutredningen*, *ambassaden i Canberra*, *Damaskus*, *Jeddah* och *Tunis*. *SE* samt *Svenska handelskammarförbundet*. *Ambassaden i Jeddah* anför härvid att eftersom handelskontor vid ambassad skall verka också inom andra områden än rent exportfrämjande är det väsentligt med en plan för den samlade verksamheten. *Handelssekreteraren i Düsseldorf* är tveksam till omfattande planer med tanke på kostnaderna därför. *Ambassaden i Dar es Salaam* påpekar att det inte är meningsfullt att planera endast en del av verksamheten då stora delar är efterfrågestyrda. Vidare försvåras planeringen av att det inte blir samma organ som fastställer planer och beviljar medel för dessas genomförande.

Ett fåtal instanser har uttalat sig om möjligheterna att ge staten utslagsröst i *SE:s* styrelse. Man har därvid från *SAE:s* och *SE:s* sida uttalat sig negativt och framhållit huvudmannens lika och delade ansvar, vilket tar sig uttryck i styrelsens sammansättning. *Svenska handelskammarförbundet* är också negativt och påpekar att det skulle finnas en risk att näringslivets inflytande försvagades. *Konsultexportutredningen* däremot ser vägande skäl för att staten ges utslagsröst med tanke på de ökade befogenheter *SE* ges. Allmänt sett synes behov föreligga av att den statlige huvudmannens intressen förankras bättre i styrelsen.

SAE, *SE*, *Svenska handelskammarförbundet*, *Svensk industriförening*, *statskontoret*, *kommerskollegium*, *UD-utredningen* och *HTF-föreningen vid SE* framhåller betydelsen av att *SE* samverkar med andra organ i Sverige som handelskammare, utvecklingsfond o.likn. *SAE* framför att det är glädjande att ett mycket gott samarbete håller på att utvecklas mellan *SE* och fonderna. Man bör därvid sträva efter en klar och praktisk arbetsfördelning där fonderna tillhandahåller grundläggande information medan *SE* har hand om de servicefunktioner *SE* lämpar sig bäst för. Fonderna bör således enligt *SAE* inte bygga upp egna stödjepunkter utomlands utan utnyttja *SE:s* fältorganisation. *Kommerskollegium* framhåller behovet av samarbete också med de myndigheter som arbetar på det exportfrämjande fältet. Kollegiet anser det angeläget med ytterligare överväganden rörande sambanden mellan kollegiets och *SE:s* verksamhet.

Även samarbete med organ som ägnar sig åt importfrämjande verksamhet tas upp av *kommerskollegium*, *UD-utredningen*, *Handelskammarförbundet*, *SE*, *SAE* och *Grossistförbundet*. Motköpsproblematiken understryks därvid. *Grossistförbundet* poängterar behovet av hjälp från fältorganisationen till importföretag. På många marknader bedöms importunderlättande svenska ansträngningar som ett reellt positivt led i den exportfrämjande verksamheten. Enligt *SAE* och *SE* bör *SE* kunna ges rätt att låta importörer delta i alla typer av aktiviteter men inte satsa enbart på importfrämjande. *Handelskammarförbundet* understryker att handelskamrarna måste beaktas i detta samarbete.

7 Personalfrågor

De av remissinstanserna som yttrat sig anser i enlighet med utredningens förslag att handelssekreterare bör tillsättas enligt samma principer som gäller f. n. – *UD-utredningen, ambassaden i Bonn, Caracas, Helsingfors, Jeddah och Prag, handelssekreteraren i Düsseldorf* samt *SAE*. Ett antal instanser berör frågan om handelssekreterarens förordnandeperiod. Flertalet *handelssekreterare* liksom *SACO/SR* förordar att denna sätts till tre år med möjlighet till förlängning i maximalt tre år och en ömsesidig uppsägningstid om 6 månader under denna senare period. *SE* liksom *ambassaden i Prag* förordar en tid om 3–5 år och *ambassaden i Bryssel* 4–6 år med ömsesidig uppsägning efter viss tid. *Ambassaden i Canberra* anser att tiden i industriländer bör vara minst fyra år.

UD-utredningen, ambassaden i Bonn, London, Nairobi, New Delhi, Oslo, Paris och Teheran samt *SAE* ansluter sig till utredningens förslag att det i flera fall kan vara mest lämpligt att chef för handelsavdelning vid ambassad kommer från utrikesförvaltningen. *Ambassaden i Budapest* och *Lagos* anser att rekryteringen av dessa chefer bör ske från såväl utrikesförvaltningen som näringslivet. *Ambassaden i Budapest* anför vidare att erfarenhet från näringslivet bör väga särskilt tungt i Ungern med dess långtgående decentralisering i beslutsfattandet. Enligt *ambassaden i Warszawa* talar mycket för en näringslivsbakgrund men särskild tonvikt på resp. marknad.

Handelssekreterarna framhåller erfarenhet från näringslivet såsom bästa urvalskriterium eftersom handelskontoren skall betjäna de svenska företagen. Samma kravprofil som för handelssekreterare bör införas och *SE* bör enligt handelssekreterarna ges större bestämmanderätt i dessa frågor. *Handelssekreteraren i Budapest* anser att kontakter på hög nivå, där ambassadörens medverkan kan behövas, inte förekommer så ofta att det finns skäl att även chef för handelskontor rekryteras från utrikesförvaltningen. Erfarenhet från näringslivet torde ha avsevärt större tyngd. *Ambassaden i Athen* är inne på samma tanke då man anför att ambassadören får de nödvändiga kontakterna med myndigheterna medan den kommersielle handläggaren bör ha en kommersiell bakgrund. Enligt *SE* bör rekryteringsfrågan prövas från fall till fall liksom organisationsformen. Urvalet måste därvid ske förutsättningslöst. *Ambassaden i Moskva* anser att marknadens särart måste vara avgörande för rekryteringen. *Konsultexportutredningen* delar denna uppfattning och framhåller att den faktiska kompetensen skall vara avgörande. Den föreslagna samrådsgruppen anses utgöra en lämplig urvalsväg vid rekrytering till dessa poster enligt bl. a. *SAE* och *SE*.

Betydande vikt läggs vid möjligheterna till utbildning t.ex. genom tjänstgöring på *SE* för dem som skall ut i fältorganisationen och tjänstgöring på fältet för *SE*-personal. Detta framförs av *UD-utredningen, ambassaden i Bonn, Canberra, Havanna, Köpenhamn, Nairobi, Singapore och Washington* samt *SE*. *Handelssekreteraren i Budapest* efterlyser här en utbildningsplan.

Från *handelssekreterarnas, SE:s och ITF-föreningens vid SE* sida understryks vikten av att anställningsvillkoren för de anställda vid handelssekreterarkontoren snarast utreds för att få en bättre ordning.

Ambassaden i Havanna, Helsingfors, Lagos, Nairobi, Singapore, Warszawa och Washington pekar på att lokalanställda spelar stor roll i det exportfrämjande arbetet. *SE* anser att lokalanställning bör utökas men inte i alltför hög grad då detta kan leda till kommunikationsproblem, särskilt med mindre företag i Sverige.

Ett antal instanser, såväl ambassader som handelssekreterare, instämmer i att handelssekreteraren bör ges diplomatisk ställning där hans arbete kan underlättas genom ett sådant förfarande. Flera handelssekreterare inbegriper också marknadssekreteraren i enlighet med utredningens förslag. Därvid framhålls att praxis i verksamhetslandet i denna fråga bör vara vägledande.

Beträffande benämningen av chef för handelskontor är meningarna delade. *Handelssekreteraren i Haag, Melbourne och Wien* pekar på det förhållandet att chef för handelskontor vid ambassad och fristående sådant delvis har olika uppgifter och därför bör ha olika benämning. *Ambassaden i Athen* anser att det är väsentligt att den kommersielle handläggaren har titeln handelsråd gentemot verksamhetslandets myndigheter.

8 Resursfrågor

Endast ett mindre antal instanser behandlar denna fråga. *Statskontoret, ambassaden i Bonn och Tunis* samt *SE* välkomnar förslaget om rambudget för utrikes- och handelsdepartementens anslag. Vidare anser *SE* det positivt att, såsom utredningen föreslår, anslaget B 3. Exportfrämjande åtgärder anslagsposten 6 Till regeringens disposition får utnyttjas för tillfälliga förstärkningar. Därvid framhåller *SE* att sådana insatser senare skall kunna permanentas. *RRV* understryker vikten av att anslagskonstruktionen för exportfrämjandet utformas så att verksamheten kan överblickas i planeringen och följas upp kontinuerligt.

Som framgått av tidigare avsnitt bör *SE* enligt olika remissinstanser ges mer resurser för att kunna genomföra de föreslagna uppgifterna. *SE* anser att tre nya tjänster behövs inledningsvis i stället för de två utredningen föreslår.

Ökade resurser för marknadsföring av *SE:s* och fältorganens verksamhet välkomnas av *SE, SHIO, Handelskammarförbundet* samt *handelssekreteraren i Los Angeles, Oslo och Toronto*.

Utredningens förslag om en mer enhetlig revision av *SE:s* och fältorganens verksamhet tas upp av ett mindre antal instanser. *SAE* och *SE* uttalar sig positivt om förslaget. Enligt *RRV* är denna fråga beroende av vilken organisationsform som väljs för handelskontorens verksamhet. Vid nuvarande organisation kan det vara lämpligt med samma organ för redovisningsrevision för såväl handelssekreterare som *SE*. För handelskontor inom

ambassad är det knappast möjligt att ha särskild redovisningsrevision för en avgränsad del av verksamheten vid en beskickning. I detta fall bör revisionen som hittills ske genom vederbörande revisionskontor.

Statskontoret, kommerskollegium, konsultexportutredningen, SAE, SE samt HTF-föreningen vid SE tillstyrker att frågan om debiteringsprinciper för utförda tjänster hos olika organ i Sverige utreds. Enligt *SIND* skall utvecklingsfondernas stöd till företag ses som ett medel att upparbeta vissa företags och branschers exportförmåga, vilka senare kan bli medlemmar i SE. En nivellering av avgifterna skulle helt motverka syftet med stödet. *SIND* avstyrker således en utredning.

9 Övrigt

UD-utredningen förordar att en utvärdering av den handelsfrämjande fältorganisationens verksamhet görs inom ett antal år och att denna översyn också omfattar handelssekreterarorganisationen.

AVTAL

mellan Svenska staten och Sveriges Allmänna Exportförening om Sveriges exportråd

1 §

Svenska staten och Sveriges Allmänna Exportförening åtager sig att i enlighet med detta avtal driva Sveriges Exportråd.

2 §

Rådets verksamhet regleras av detta avtal samt genom stadgar som fastställs av regeringen efter godkännande av Sveriges Allmänna Exportförening.

3 §

Rådet skall som centralt organ planera, samordna, marknadsföra och genomföra åtgärder för att främja svensk export.

Det åligger rådet särskilt

att insamla, bearbeta och förmedla marknadsinformation

att lämna råd i internationell marknadsföring

att stimulera och stödja exportansträngningar.

4 §

Rådets skall ledas av en styrelse. Styrelsen skall bestå av åtta ledamöter med åtta suppleanter. Hälften utses av regeringen och hälften av Sveriges Allmänna Exportförening. Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Suppleant kan utöva rösträtt endast i stället för ordinarie ledamot med samma huvudman.

Rådet kan tillsätta delegationer för särskilda arbetsområden.

5 §

Rådet skall planera och leda handelssekreterarnas verksamhet och exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen enligt föreskrifter som meddelas särskilt av regeringen. Dessa uppgifter skall ombesörjas med medel som staten ställer till förfogande.

Till rådet kan även i övrigt efter överenskommelse mellan parterna delegeras statliga förvaltningsuppgifter på sätt som anges i lag eller annan författning. Sådan verksamhet skall ombesörjas med medel som staten ställer till förfogande.

6 §

Rådet skall samråda med utrikesdepartementet vid behandlingen av sådana i 3 § angivna uppgifter, för vilka erfordras medverkan av utrikesrepresentationen och som inte avses i 5 § första stycket.

7 §

Rådet skall ha avtal om den exportfrämjande verksamheten vid de svenska handelskammrar i utlandet, som erhåller statliga bidrag.

8 §

Rätt att anlita rådet och handelssekreterarna samt ifråga om exportfrämjande verksamhet utrikesrepresentationen och de handelskammare som avses i 7 § tillkommer endast dem, som tecknat avtal om abonnemang med rådet. Detsamma gäller i fråga om rätt att delta i statsfinansierade exportfrämjande åtgärder.

Rådet är skyldigt att inom ramen för den verksamhet, som anges i 3 §, mot avgift utföra tjänster som begärs av svensk myndighet.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må rådet lämna tjänster till annan än abonnent då tjänsterna inte har ett direkt exportfrämjande syfte men har samband med rådets exportfrämjande verksamhet. Vidare må rådet i skäligen omfattning lämna tjänster till annan än abonnent då syftet är att till rådet knyta nya abonnenter.

9 §

Rådets verksamhet finansieras genom avgifter för abonnemang som avses i 8 §, statliga medel samt andra inkomster, som upp bärs i verksamheten.

10 §

Abonnemangsavgiften skall beräknas för varuexporterande företag på dess exportvärde och för tjänstexporterande företag på aktiekapitalet. Om särskilda skäl föreligger att beräkna avgiften för sådana företag på annat sätt skall rådet hänskjuta ärendet till regeringen och Sveriges Allmänna Exportförening. För andra abonnemang äger rådet att besluta om avgiften.

11 §

Staten skall bidra till rådets finansiering med ett belopp som motsvarar beräknad skillnad mellan rådets kostnader för exportservice till företag med export av mindre omfattning och rådets abonnemangsavgifter från dessa företag. Med exportservice menas sådana rådets tjänster som inte debiteras särskilt.

12 §

Rådet skall till regeringen avge anslagsframställningar för handelssekreterarverksamheten och sådan exportfrämjande verksamhet som finansieras med statliga medel. Rådet skall bereda och till regeringen avge förslag om tillsättande av handelssekreterartjänster.

13 §

Upphör avtalet att gälla, delas rådets tillgångar och skulder lika mellan parterna såvitt ej annat avtalas för särskild egendom.

14 §

Tvist om detta avtal skall avgöras genom skiljedom.

Detta avtal träder i kraft den 1 januari 1980 och gäller tills vidare. Eventuell uppsägning av avtalet måste ske 18 månader före det budgetårsskifte som skall vara tidpunkt för avtalets upphörande.

För Svenska staten

För Sveriges Allmänna
Exportförening

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.....	3
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 30 augusti 1979	4
1 Inledning	4
2 Föredragandens överväganden	6
2.1 Allmänt	6
2.2 Den statliga exportfrämjande organisationen i utlandet ..	7
2.3 Ledningen av den statliga exportfrämjande fältorganisationen	9
2.4 Personalfrågor	12
2.5 Resursfrågor	13
3 Upprättat lagförslag	13
4 Hemställan	13
5 Beslut	14

Bilagor

1 Sammanfattning av Ds H 1979:1 Exportfrämjandets organisation – en översyn. Promemoria utarbetad inom utrikes- och handelsdepartementen	15
2 Sammanfattning av remissyttrandena	20
3 Avtal mellan svenska staten och Sveriges allmänna exportförening om Sveriges exportråd	31